

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri **kroni** na leto, za pol leta **dve kroni**, za četrť leta **eno krono**; za člane zvezinih zadrug po **tri kroni na leto**. — Posamezne številke **20 vin.**

:: **Telefon štev. 216.** ::

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Vsebina: Nekaj pripomb o novem zakonu o davčnih in pristojbinskih ugodnostih za zadruge. Zadružništvo za javni blagor na kmetih in gojitev domačega duha. O pobotnicah. Uporaba elektrike. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Občni zbori.

Nekaj pripomb o novem zakonu o davčnih in pristojbinskih ugodnostih za zadruge.

Vstrajnemu prizadevanju državnih poslancev, ki sodelujejo pri zadružni organizaciji, se je po dolgem trudu posrečilo, doseči nekatere izpremembe zakona z dne 25. oktobra 1896., drž. zak. št. 220, kateri v svojem drugem poglavju ureja pridobninski davek, kakor ga morajo plačevati podjetja, ki so zavezana k javnemu polaganju računov. Med taka podjetja spadajo tudi pridobitne in gospodarske zadruge.

Priznati je sicer treba, da je prinesel zakon iz l. 1896. ravno gospodarskim in pridobitnim zadrugam marsikatere ugodnosti, katerih poprej niso bile deležne. Pred vsem so se kmetijskim zadrugam po tem zakonu priznale marsikatere posebne olajšave. Toda zakon sam še ni vse; veliko je ležeče tudi na tem, kako se izvršuje. In ravno tu se je pokazalo, da nekatera določila v zakonu niso bila zadosti jasno izražena. Ta negotovost je dala davčnim oblastem povod, da so zakon tolmačile po svoje, v prid fiskusu in na škodo zadrug. Tako so bile zadruge dejansko dostikrat prikrajšane in niso bile v praksi deležne

tistih ugodnostij, katere jim je bil namenil zakonodajec.

Zato se je kmalu pojavila vsestranska želja zadružnih krogov, da naj se izpremeni zakon iz l. 1896., ki ureja pridobninski davek za zadruge. Vlada je nato parlamentu v novembru 1911 predložila zakonski načrt o izpremembi omenjene postave, katero je poslanska zbornica odobrila v svoji seji dne 29. marca 1912. v drugem in tretjem branju. Poročevalec je bil znani voditelj čeških kmetijskih zadrug, poslanec Sedlak. V državnem zboru stvar ni šla povsem gladko, ker so ji nasprotovali zastopniki meščanskih strank, ki so hoteli prepričati, da bi bile teh davčnih ugodnosti deležne tudi konsumne zadruge. Ob tej priliki je pisalo glasilo nemških šulcejevih zadrug: „Za ta zakon, ki prinaša tisočerim obrtnim posojilnicam, sirovinskim, skladiščnim in drugim zadrugam bistveno polajšanje davkov, se imamo zahvaliti le — agrarcem in socialnim demokratom. Nemška narodna stranka se je zapisala po večini cehovcem in branjevcem. Žalostno, toda resnično!“ Slednjič je predlogo odobrila tudi gosposka zbornica. Tako smo na vse zadnje vendar le prišli do

novega zakona, ki ustvarja za zadruga prav znatne davčne ugodnosti.

A.

Iz besedila zakona, katero smo objavili v zadnji številki, se uvidi takoj na prvi pogled, da je jezik težak, neokreten, tu in tam skoraj nerazumljiv. Zato je potrebno, dodati mu nekaj pojasnil in razlage.

1. Prememba v § 84., črka e) v členu I. zadeva le rajfajzenske posojilnice in zveze rajfajzenskih posojilnic, katere oskrbujejo denarno izravnavo med svojimi članicami. Rajfajzenske posojilnice ostanejo tudi zanaprej popolnoma proste pridobninskega davka. Ravno taka davčna prostost se pa po novem zakonu priznava tudi zvezam rajfajzenskih posojilnic, ako izpolnijo v zakonu določene pogoje. Ti pogoji so sledeči: 1. Zveza rajfajzenskih posojilnic mora imeti namen, oskrbovati denarno izravnavo med včlanjenimi posojilnicami; 2.) mora biti osnovana v obliki registrovane pridobitne in gospodarske zadruga, torej ne v kakšni drugi pravni obliki, n. pr. kot akcijska družba, družba z omejeno zavezo, društvo itd.; 3.) mora po svojih pravilih in dejansko svoje poslovanje omejiti na denarno izravnavo in na svoje članice; 4.) ne sme deležev obrestovati višje nego s 4%; 5.) mora vsakoletni čisti dobiček odkazati rezervnemu zakladu, do katerega nimajo članice nobene pravice. Davčna postost se priznava tudi v slučaju, da kak deželni zavod oskrbuje izravnavo med rajfajzovkami in med zadrugami, ki so po § 84., črka f) tudi pridobnine proste. Takih združnih zvez pa v Avstriji sploh nimamo in zato je ta določba čisto odveč.

2. Po § 84., črka f) zakona iz l. 1896. so bile pridobninskega davka oproščene „zadruga in drugačne združbe kmetovalcev za skupno nabavljanje semena, gnojil, plemenske živine, strojev in orodja ali drugih kmetijskih proizvodnih sredstev.“ Davčna prostost se jim je pa priznala le pod pogojem, da se čisti dobiček ni razdeljeval med člane. Dalje so bile pridobninskega davka popolnoma

oproščene „združbe kmetovalcev za skupno podelovanje in vnovčenje kmetijskih pridelkov, katere so udeležniki sami predelali (t. j. prave kmetijske produktivne zadruga), toda z istimi omejitvami, katerim je podvrženo oproščanje posameznega kmetovalca od splošnega pridobninskega davka“.

Posamezni kmetovalec je oproščen od splošne pridobnine pod določenimi pogoji, ki so bistveno sledeči: 1.) podelovati sme načeloma le lastne pridelke; 2.) podelovanje ne sme imeti značaja industrijskega podjetja; 3.) prodajati sme sicer kjerkoli kmetijske in gospodarske proizvode, ki jih je sam pridelal, toda če se ta prodaja izvršuje po obrtno, na drobno in v vedno odprtih prodajalnicah, se sme to izvrševati le na sedežu kmetijskega in gospodarskega obrata, ne pa tudi na drugih krajih, ker bi sicer zgubil davčno prostost.

Ta določba ostane tudi pri novem zakonu v veljavi še naprej za kmetijske produktivne zadruga. Pripomniti je le, da te vrste zadrug ne zgube davčne prostosti, akoravno bi čisti dobiček razdeljevale med svoje člane.

Izpremenjen je § 84., črka f) po novem zakonu v toliko, da se je davčna prostost raztegnila še na nekatere druge kmetijske zadruga, ki doslej pridobninskega davka niso bile oproščene, namreč na zadruga za pospeševanje živinoreje (živinorejske, bikorejske, pašniške zadruga, društva za zavarovanje živine i. t. d.) in na zadruga, ki jim je namen pospeševati kake druge kmetijskokulturne svrhe. Te vrste zadrugam se priznava davčna prostost pod pogojem, da se čisti dobiček po pravilih in tudi dejansko ne razdeljuje med člane. Živinorejske, bikorejske, pašniške in druge take zadruga morajo torej, ako hočejo biti deležne davčne prostosti, izrecno privzeti v svoja pravila določbo, da se čisti dobiček ne razdeljuje.

3. Po dosedaj veljavnem § 85. zakona iz l. 1896. so bile druge pridobitne in gospodarske zadruga (t. j. izvzemši rajfajzovk in ravnokar opisanih kmetijskih zadrug), če so bile osnovane na podlagi samopomoči ter so

po svojih pravilih in dejansko omejevale svoje poslovanje na lastne člane, pridobninskega davka tedaj oproščene, ako njihov, po določilih tega zakona izračunani čisti donos ni presegal vsote 600 K. Semkaj je bilo šteti n. pr. produktivne, kreditne (izvemši rajfajnovke), konsumne, sirovinske, skladiščne, stanovanjske, stavbinske, delovne in druge zadruga. Imenujemo jih tudi pogodovane zadruga.

Te vrste zadrugam, kakor tudi občinskim posojilnicam in takim posojilnicam, ki so nastale iz kontribucijskih in davčnih zakladov (nahajamo jih le v sudetskih deželah) priznava novi zakon davčno prostost, ako preračunani čisti dobiček ne presega vsote 1200 K. V tem oziru se je torej v novem zakonu dosegla precejšnja ugodnost. Seveda morajo zadruga, ki hočejo biti deležne te ugodnosti, izpolniti določene pogoje, ki jih stavi zakon; biti morajo namreč osnovane na podlagi samopomoči, morajo imeti v svojih pravilih določbo, da poslujejo le z lastnimi člani in morajo to določbo pravil tudi dejansko izvrševati. Konsumno društvo n. pr., ki bi prodajalo blago tudi nečlanom, bi ne bilo deležno te ugodnosti in bi moralo plačati pridobninski davek, čeprav bi dobiček znašal manj nego 1200 K.

Poleg tega prinaša novi zakon pogodovanim zadrugam še razne druge olajšave. Te olajšave so sledeče:

a) Posebne važnosti je dodatek k § 94., črka c), po katerem se ne obdavčijo obresti od zemljeknjižno zavarovanih dolgov, katere ima zadruga. Dosedaj so se namreč obresti od takih dolgov pritegnile v obdačbeno podlago, to se pravi, prištele so se k čistemu dobičku in se potem obdavčile. Ta določba je bila naravnost krivična in je hudo zadela marsikatero zadruga, ki si je za zgradbo svojih poslovnih prostorov in za nakup zemljišča najela hipotečno posojilo. Znana nam je neka zadruga, kateri se je ravno radi tega, ker je imela hipotečno posojilo, predpisalo po približno 350 K na leto več pridobninskega

davka, kakor če bi bila imela dotično posojilo v tekočem računu ali proti poroštvu.

b) Darila, podpore in podobno so se doslej obdavčile, razun taka darila in nagrade, ki so bile v zvezi s poslovnim obratom (n. pr. nagrada pismonoši itd.) ali darila, ki so jih naklonile pogodovane zadruga že obstoječim dobrodelnim zavodom. Po novem zakonu se je število takih daril nekoliko razširilo, ker se sedaj ne obdavčijo tudi taka darila, ki jih pogodovana zadruga nakloni osebam, ki niso pri nji včlanjene; pač pa se obdavčijo darila in podpore, ki jih zadruga nakloni svojim članom ali njihovim rodbinskim udom. Poprej se niso obdavčile samo podpore in darila, ki jih je zadruga naklonila že obstoječim dobrodelnim zavodom; po novem zakonu se je tudi v tem oziru določil širši pojem, ker so sedaj davka prosta darila, ki jih pogodovane zadruga naklonijo občekoristnim napravam (n. pr. šolam, požarnim brambam itd.).

c) Po novi določbi § 95., črka e), se ne pritegnejo v obdačbeno podlago in se torej ne obdavčijo podpore, ki jih zadruga prejmo od države, dežele ali kake druge javne korporacije. Tega polajšanja so sedaj deležne vse zadruga brez izjeme, ne samo pogodovane, ampak tudi take, ki ne uživajo nobenih davčnih ugodnosti.

č) Na novo je v zakon (§ 95., črka l) vsprejeta določba, da se ne obdavčijo stroški, ki so v prvem letu obstoja zvezani z ustanovitvijo kake po § 85. pogodovane zadruga, n. pr. ustanovni stroški (izdatki za poslovne knjige, pisarniške potrebščine itd.), stroški pri notarju ali pri sodniji za legalizacijo podpisov ali poverbo pravil, stroški za tiskovine, stroški za uradna pota ob ustanovitvi zadruga itd. Ako se ti ustanovni stroški v računskem zaključku prenesejo na novi račun, tedaj so odpisi od njih v prvih petih letih zadruginega obstoja prosti davka.

4. Najvažnejša je v novem zakonu

izprememba, s katero se uvaja novo davčno merilo (§ 100., odstavek 11.).

Po dosedanjih davčnih določbah se je pri pogodovanih zadrugah, ako je čisti dobiček presegel svoto 600 K, obdavčilo od prvih 2000 K, dobička dve desetini, od nadaljnega zneska dobička pa pet desetin. Ako je tako dobljeni čisti donos (obdačbena podlaga) bil manjši nego 1200 K, se je odmeril davek z 8.5%, če je bil pa višji, z 10%. Vzglede nam bode to razlago boljše pojasnil. Vzemimo, da je pri neki zadrugi znašal v smislu davčnih predpisov izračunani čisti dobiček 2800 K. To vsoto je bilo treba razdeliti na dva dela: 2000 + 800 K. Od prvih 2000 K se je pritegnilo v obdačbena podlago tri desetine, t. j. 600 K, od ostalega zneska (800 K) pa pet desetin, t. j. 400 K. Obdačbena podlaga je torej znašala 1000; ker je ta vsota manjša nego 1200 K, se je od nje odmeril pridobninski davek z 8.5%, t. j. 85 K. Ako bi bila obdačbena podlaga višja nego 1200 K, odmeril bi se bil pridobninski davek z 10%.

Po novem zakonu se pridobninski davek za pogodovane zadruge odmeri bolj priprosto. Za podlago se sicer tudi sedaj vzame poslovni bilančni dobiček, h kateremu se še prištejejo nekateri izdatki, ki ta dobiček zmanjšujejo, oziroma se od njega odtegnejo nekatere postavke. Tako dobljeni čisti dobiček imenuje zakon „čisti donos“, od katerega se predpiše pridobninski davek sledeče:

od čistega donosa v znesku	
od 1.200 K do	2.800 K 2.5%
od več nego 2.800 K do	
všetih	5.000 K 3%.
od več nego 5.000 K do	
všetih	40.000 K 3.5%.
od več nego 40.000 K do	
všetih	100.000 K 4%.
od več nego 100.000 K	
dalje	5%.

V gorenjem primeru smo videli, da je bilo neki zadrugi od 2800 K čistega donosa plačati 85 K pridobninskega davka. Po sedanjem

zakonu pa bo od iste vsote čistega donosa plačala $28.00 \times 2.50 = 70$ K. Ali: od čistega donosa 4200 K je bilo po dosedanjih predpisih plačati 170, po sedanjih predpisih pa le 126 K. Razlika je torej precej znatna že pri samem državnem davku. S tem, da bo državni pridobninski davek manjši, bo treba pa zadrugam plačevati tudi manjše doklade, ki so po nekaterih krajih jako visoke, (deželne, okrajne, šolske, zdravstvene, vodovodne doklade, doklade za trgovske in obrtne zbornice itd.), da, včasih v celoti dokaj višje nego državni davek sam.

5. Ravno kar navedena lestvica za izračunaje pridobninskega davka velja za pogodovane zadruge, t. j. za take, ki so osnovane na načelu samopomoči ter po pravilih in dejansko omejujejo poslovanje na lastne člane. Pogodovane zadruge uživajo precejšnje davčne ugodnosti napram nepogodovanim, t. j. pri katerih ti pogoji niso izpolnjeni (n. pr. če zadruga posluje tudi z nečlani). Nepogodovanim zadrugam se namreč sedaj prepíše pridobninski davek po sledeči lestvici:

od čistega donosa	
do vseh	2.800 K 4%.
od več nego 2.800 K do	
všetih	5.000 K 5%.
od več nego 5.000 K do	
všetih	10.000 K 6%.
od več nego 10.000 K do	
všetih	20.000 K 8%.
od več nego 20.000 K	
dalje	10%.

Tudi nepogodovanim zadrugam je prinesel novi zakon znatne olajšave. Poprej se je namreč predpisal davek tem zadrugam v vsakem slučaju z 10% čistega donosa. Od čistega donosa 2800 K je bilo n. pr. plačati pridobninskega davka 280 K, sedaj pa le 112 K, od čistega donosa 5.000 K poprej 500 K, sedaj le 250 K. Glede obdavčenja so torej tudi te zadruge, če je njihov čisti donos manjši nego 20.000 sedaj mnogo na boljšem kakor so bili doslej.

Toda nekatere trde določbe dosedanjih davčnih predpisov ostanejo za nje tudi še naprej v veljavi. Tako n. pr. se pri nepogodovanih zadrugah obresti od hipotečnih dolgov pritegnejo v obdačbeno podlago in se mora od njih plačati pridobnina, dočim to ne velja za pogodbane zadruge. Tudi ne velja za nepogodbane zadruge ugodnost, da se po § 94., črka c) darila in podpore, katere niso v zvezi s poslovnim obratom, ne obdavčijo. Dalje se tem zadrugam ni priznala ugodnost, da bi bili odpisi od ustanovnih stroškov prosti pridobnine. (§ 95., črka l.).

6. Nekoliko težko razumljiv in na prvi pogled nejasen se zdi zadnji odstavek v § 100., odstavek 11. S praktičnim zgledom se bo to mesto zakona bolje pojasnilo nego z razlago. Pri neki pogodovani zadrugi je od čistega donosa 5.000 K plačati pridobnino v znesku 150 K, tako da ostane zadrugi še čistih 4850 K, ko je plačala pridobnino. Ako bi pa bil čisti donos nekoliko višji, n. pr. 5020 K, bilo bi že treba davek odmeriti po naslednji višji lestvici z 3·5%; davek bi znašal 175·70 K in bi zadrugi ostalo le $5020 - 175·70 = 4833·30$ kron čistih. Iz tega primera vidimo, da bi bila taka zadruga, ki bi izkazala 5020 K čistega donosa, na slabšem, kakor pa ona, ki bi imela čistega donosa le 5000 K; zadrugi bi namreč vkljub večjemu čistemu donosu ostalo manj, kakor ob najvišjem čistemu donosu predidoče lestvice. Zato določa zakon, da je v takem slučaju tudi od višjega donosa (v tem primeru od 5020 K) predpisati davek po predidoči lestvici (v tem primeru 3%, mesto s 3·5%).

7. Dalje je pripomniti, da zahteva novi zakon od nepogodovanih zadrug da se drže „zakonitih in v pravilih določenih mej pri svojem poslovanju“, drugače bi se jim odvzele ugodnosti, ki so ugotovljene v zgoraj navedeni lestvici glede izmere pridobninskega davka. Potem bi se jim pridobnina odmerila z 10% od čistega donosa. — Ta zakonita določba bo brez dvoma dala povod, da bodo davčne oblasti delale nepogodovanim zadrugam velike

sitnosti. Zahtevale bodo morda od zadrug celo dokaze, da se pri svojem poslovanju drže zakonitih in v pravilih določenih mej. Kako so davčne oblasti v tem oziru iznajdljive, ve le tisti, ki ima z njimi opraviti. Želeti bi bilo, da bi izvršitveni predpis k gorenjem zakonu ustvaril več jasnosti z ozirom na to mesto v zakonu.

8. Po novi določbi § 125., točka 6, so oproščene od plačevanja rentnega davka: a) kakor že doslej, posojilnice rajfajznovke, b) zveze takih posojilnic, c) deželni zavodi, ki oskrbujejo denarno izravnavo med rajfajznovkami, č) po § 85., odstavek 1., od plačevanja pridobninskega davka oproščene (pogodbane) zadruge (t. j. tiste, katerih čisti donos znaša manj nego 1200 K). Praktičnega pomena so samo določbe glede zadrug, omenjenih tu pod a) in č). Pripomniti pa je treba, da so te zadruge oproščene rentnega davka samo glede onih obrestij, katere one same prejmo. Od obrestij, katere te zadruge vlagateljem izplačajo ali kapitalizirajo, bodo morale rentni davek plačevati ravno tako kakor doslej.

B.

V drugem členu zakona iz l. 1913. se obravnavajo pristojbinske stvari zadrug. Velik del tu navedenih določil zadeva zadržne zveze in torej posameznih zadrug toliko ne zanimajo. Toda tudi za zadržne zveze so te pristojbinske olajšave brez pomena, ker se stavijo v zakon za njih dosego taki pogoji, da jih zadržne zveze ne morejo izpolniti in tudi sedaj obstoječe zadržne zveze niso tako organizirane, da bi odgovarjale tem pogojem. Tako n. pr. ni nobene zadržne zveze, ki bi obstajala samo iz rajfajzenskih posojilnic. Ravno tako je za zveze brez vrednosti določba § 84., črka f), kjer se določajo pogoji, pod katerimi se zadržnim zvezam priznava popolno oproščenje pridobninskega davka, ker tudi take zveze sploh ne eksistirajo.

Važna pa je določba člena II., odstavek drugi, po kateri se odpravi plače-

vanje neposrednih pristojbin, — toda le za rajfajzenske posojilnice. Sicer se ista ugodnost priznava tudi združnim zvezam, obstoječim iz samih rajfajznovk, toda ker takih zvez sploh ni, je ta ugodnost za zveze brez vsega pomena. Neposredne pristojbine za rajfajzenske posojilnice so bile tako neznatne, da je bilo s plačevanjem zvezanih navadno več stroškov, kakor so znašale neposredne pristojbine same, ne glede na pisarije, ki so jih imele zadruge in davčne oblasti. Ako so se neposredne pristojbine odpravile za rajfajzenske posojilnice, ne bo s tem država nič oškodovana, ker jo je gotovo vsaj toliko stala sama kontrola o plačevanju teh pristojbin.

V členu II., odstavek prvi, nahajamo določbo, da se tiste pristojbinske ugodnosti, katere uživajo članice kake združne zveze, priznavajo tudi članom teh posameznih članic v toliko, kolikor zveza posluje s temi udi svojih zdrug po naročilu in za račun svojih članic. Ta določba velja za vse združne zveze, če so le osnovane v obliki pridobitnih in gospodarskih zdrug.

C.

Iz člena III. je razvidno, da se je priznala temu zakonu moč tudi za nazaj in sicer tako, kakor bi bil stopil v veljavo že s 1. januarjem 1912.

Vsled tega se bodo morale davčne oblasti po novem zakonu ravnati že pri odmerjanju pridobnine za l. 1913., ki se bode izvršila na podlagi računskih zaključkov za l. 1912.

Ravno tako imajo veljavo določbe tega zakona za nazaj glede plačevanja neposrednih pristojbin, toda se ta izprememba tika edino le rajfajzenskih posojilnic.

Rajfajzenske posojilnice opozarjamo, da jim letos za l. 1912. ni treba več plačati neposrednih pristojbin.

* * *

Ako pregledamo v celoti ta zakon o davčnih in pristojbinskih olajšavah za pridobitne in gospodarske zadruge, moramo priznati,

da je prinesel posebno zadrugam manjšega obsega dokaj velike ugodnosti, dasi se niso v njem upoštevala marsikatere, povsem opravičene želje združnih krogov.

Združništvo za javni blagor na kmetih in gojitev domačega duha.

Po vseh modernih državah, prav posebno pa v naši se opaža, da se ljudstvo s kmetov v velikem številu seli v mesta in obrtne kraje. Povsod pa tudi kličejo tisti, ki vedo, da je zdrav kmečki stan podlaga narodu in državnemu življenju: Nazaj na kmete. Bivši francoski minister Meline je v tem smislu napisal lepo knjigo s tem naslovom. V nji pravi, da je treba kmečkemu stanu gospodarsko pomagati, da pa je poleg tega treba preskrbeti, da bo življenje na kmetih prijetno in ljubko. Po ti poti naj se zaželi želja kmečke mladine zameniti domače kraje z mestnim življenjem. Mnogo se je v tem oziru po raznih državah in med raznimi narodi že storilo. Od l. 1894 izhaja na Nemškem poseben list „Das Land“, ki služi omenjenemu namenu. Bivši hanoverski učitelj, sedaj profesor Henrik Sohnrey se je prav posebno pečal s tem vprašanjem in je napravil zanj obširen načrt na podlagi raznih že preizkušenih naprav po različnih krajih. Ustanovil je društvo, ki njegov načrt izvršuje. Imenuje se „Deutscher Verein für ländliche Wohlfahrts- und Heimatspflege“. Razposlal je po celi Nemčiji vprašalne pole, da bi poizvedel, kaj se že kje v tem oziru dela. Iz došlih poročil je sestavil jako pregledno in zelo priporočljivo knjigo „Wegweiser für ländliche Wohlfahrts- und Heimatspflege“ (Deutsche Landbuchhandlung, Berlin SW. 11.), ki je doživela že več izdaj.

Pojem.

Sohnrey deli vse delovanje, ki meri na to, da se ljudstvo na kmetih gospodarsko vzdigne in da se mu naredi prijetno in udobno življenje, v dve vrsti. V prvo vrsto šteje

vse naprave, ki pospešujejo javni blagor na kmetih (Wohlfahrtspflege). Njihovo delovanje naj z vzajemnim delom vseh stanov in kolikor je mogoče s pomočjo javnih zastopov, države, dežele, okraja, občine ozdravi gospodarske rane na kmečkem ljudstvu in pospešuje njegov napredek v umskem, nravnem, družabnem in telesnem oziru. Semkaj spadajo vse naprave in ustanove, ki podirajo oderuštvo in nepošteno trgovino, ki zabranjajo, da se kmečka posestva preveč ne razkosavajo; dalje zadružništvo, hranilnice, zavarovanje, skrb za domačo obrt, za sadjarstvo in sploh za gospodarski napredek v raznih zanemarjenih panogah kmečkega gospodarstva, konečno skrb za dobro vodo in razne električne naprave.

Semkaj se šteje tudi pospeševanje notranjega naseljevanja, rentnih domov, skrb za kmečke delavce, boj proti pijančevanju, pravni pouk na kmetih, in sploh vzgoja in izobrazba ljudstva, zlasti mladine. Z veliko vnemo priporoča Sohnrey mladeniška in dekliška društva, telovadne krožke, gospodinjske šole, predavanja in tečaje, skrb za gledališke predstave na kmetih in za dobro časopisje. Končno pospešuje javni blagor na kmetih snažna, primerno okrašena cerkev, dalje ohranjenje in izpopolnjenje skupnih zemljišč, pašnikov, gozdov itd., skrb za zanemarjene otroke in za primerno bolniško postrežbo.

Vse te naprave nastajajo prav za prav od dobrih ljudi in so vsled tega prav za prav nekaj novega. Zato pa priporoča v drugi vrsti, naj se vse to, kar je še zdravega, lepega in dobrega na kmetih, ohrani in goji. To imenuje gojitev domačega duha (Heimatspflege). Semkaj šteje skrb za to, da se ohrani na kmetih pri stavbah domači slog in v noši domača obleka, da se primerno olepšajo vasi in sela v domačem duhu, da se izpopolnjujejo ljudske veselice, da se pridno goje ljudske igre, narodna pesem in godba, in da se ohrani in izpopolni v vseh ozirih domača umetnost.

Kako je pri nas?

L. 1911. je na Dunaju pri splošnem avstrijskem zadružnem shodu znani delavec na zadružnem polju Ferdinand König iz Brna obravnaval vprašanje, kako naj bi zadružništvo v naši državi pomagalo, da se ustanove na kmetih naprave za javni blagor in za negovanje domačega duha. V svojem govoru je povedal, da tudi v naši državi beži ljudstvo s kmetov v mesta in da je vsled tega država, dežela, občina, šola in cerkev dolžna sodelovati, da se ta nevarna rana zaceli. Omenil je po pravici, da ima vsaka kmečka posojilnica in zadruga prav za prav ta namen in da ga že v svojem navadnem delokrogu izvršuje. Izrazil je pa tudi svoje prepričanje, da so zadruge dolžne storiti še več, nego so doslej delale v svojem lastnem delokrogu. Zato je predlagal, naj se najprej poizve, kako se v tem oziru morda že po posameznih krajih dela. Zahteval je, naj zadružno časopisje ta vprašanja redno obravnava, in naj se pri zadružnih shodih razširja smisel za tako splošno koristno delovanje. Da bo zadružništvo pri tem delu imelo kako središče, zato naj se pri Splošni zvezi avstrijskih zadrug na Dunaju ustanovi poseben odbor za naprave v javni blagor in gojitev domačega duha na kmetih. Po nekaterih zvezah se je od tega časa marsikaj storilo v ta namen. Splošno se pa Königovi predlogi niso izvršili.

V državni zbornici je bilo vloženih v tem zasedanju od raznih kmečkih poslancev več predlogov, kako naj se omeji izseljevanje iz kmetov. O teh predlogih se je posvetoval poseben pododsek socialnega političnega odseka in je prišel po daljših razpravah do sledečega zaključka. Pododsek predlaga: „C. kr. vlada se pozivlje:

1. Naj čimnajhitreje izpelje skrb za javni blagor in za gojitev domačega duha na kmetih.
2. Naj izroči to delo enemu oddelku poljedelskega ministrstva. (To je radi tega potrebno, ker bi se sicer razna ministrstva

kosala v tej reči. Skrb za zdravje, za bolniško postrežbo bi n. pr. po sedanjem spadala v notranje ministrstvo; skrb za vzgojo zanemarnjenih otrok in splošno stvari, ki se tičejo vzgoje in izobrazbe vsaj deloma v naučno ministrstvo; skrb za vse obrtne reči v delavsko, za kmečke pa v poljedelsko ministrstvo. To bi seveda napredek v tej reči jako kalilo in zato je na vsak način prav, da ima vse te zadeve eno ministrstvo in sicer, ker gre tu za kmečko ljudstvo, poljedelsko v svojih rokah).

3. Naj se glede na združitev teh opravil dogovori z avtonomnimi uradi in s tistimi organizacijami, ki že delujejo v javni blagor in v gojitev domačega duha na kmetih.

Ta predlog je tudi socialno politični odsek meseca februarja l. l. soglasno sprejel in ni dvoma, da mu pritrди poslanska zbornica. Cela reč je torej sedaj tudi glede na državo v tiru in naša dolžnost je, da so tudi tiste naše organizacije, ki pridejo tukaj v poštev, pripravljene, ko se to delovanje prične. Semkaj spada pri nas predvsem krščansko-socialna zveza, na vsak način pa tudi naša v Zadružni zvezi združena zadružna organizacija.

Omenjali smo že, da spada tudi Avstrija med države, kjer je izseljevanje s kmetov v navadi in sicer zelo močno. Par dokazov naj iz zadnje štetve tukaj podamo:

1. Številke praznih hiš na kmetih se od leta do leta množijo. Leta 1890. jih je bilo 5.229, l. 1900. 7.973, l. 1910. 11.709. V mestih tožijo, da jim manjka stanovanj, na kmetih pa hiše prazne stoje. Ljudje so ubežali drugam po svetu.

2. Splošno se je avstrijsko ljudstvo zadnjih deset let pomnožilo za 9·26%. Prebitek rojenih nad umrlimi znaša pa 11·87%. Iz tega se vidi, da jih manjka 2·61% (to je 683.430). Nekaj se jih je priselilo iz drugih držav, seveda le v mesta. Toraj se jih je izselilo in sicer na škodo kmetom nad 2·61%. Na kmetih je splošen prebitek rojenih nad umrlimi 10 do 20%. Imamo celo okraje n. pr. Benkovac v Dalmaciji, kjer znaša ta prebitek nad 20%.

Dejansko se je pa število na kmetih prav malo pomnožilo, v mnogih okrajih nič, v nekaterih celo zmanjšalo. V dveh okrajih v selčanskem na Češkem in v črnomaljskem na Kranjskem se je število prebivalstva zmanjšalo nad 5%. Kranjska je izgubila z izseljevanjem 33.965 ljudi, ali 6·68% od prebivalstva l. 1900. V tem oziru je prva v Avstriji. Celo Galicija se je vsled izseljevanja manj zmanjšala, namreč za 6·67%, Dalmacija za 5·36% (po številu za 31·814), Štajerska za 1·18%, Koroška za 0·54%; med tem ko je n. pr. po priseljevanju pridobil Trst za 20·45%. Kam je šlo ljudstvo s kmetov? Nato imamo jasen odgovor: Izselili so se v tuje države in v mesta in obrtne kraje. Število v mestih se je pomnožilo na kmečke stroške. Če primerjamo število rojenih s številom umrlih, se je število prebivalcev znižalo n. pr. v teh-le mestih: v Ljubljani, Celovcu, Ptujju, Celju, Steyru. Ostalo je brez izprememb v Mariboru, Solnogradu, Lincu, Iglavi, Kromerizu, Ostravi, Brnu in Pragi. Po drugih se je za malo obresti naravno pomnožilo. Štetev pa kaže, da se je dejansko število po vseh avstrijskih mestih znatno pomnožilo, povprek za 15—20%. Nekatera mesta zlasti večja, kjer pride to posebno v poštev, so se pomnožila celo za več nego 20%. Sem spadajo: Dunaj, Praga, Lvov, Brno, Inomost, Pula, Gorica, Ostrava, Drohobič, Freistadt, Bruck in par drugih. Iz tega se čisto jasno vidi, da kmečke vasi na svoj račun in na svojo škodo dajejo v veliki množini ljudstvo v mesta. Ko bi ne bilo priseljevanja s kmetov, bi se število prebivalcev v mnogih mestih naravnost zmanjševalo, po drugih bi pa le prav počasi napredovalo. Ti podatki nam pričajo, da je pri nas resna potreba skrbeti za to, da se zajezi to usodno izseljevanje s kmetov.

Zadružništvo.

Tudi mi sodimo, da je tukaj v prvi vrsti poklicano zadružništvo. Središče kmetijskega zadružništva je rajfajznovka. V vzornih pravilih, ki jih je sestavil Raiffeisen sam, pravi

prvi paragraf med drugim: „Pri vsem poslovanju posojilnice se mora na to paziti, da se poleg gospodarske povzdige zadružnikov zlasti pospešuje tudi njihov nravni napredek“. Pri zadružnem shodu l. 1896. na Nemškem se je sklenilo to-le: „Nravne in gospodarske naloge zadružništva imajo popolnoma enako pravico. Kdor bi eno pospeševal na škodo drugega, bi zagrešil zadrugam veliko škodo“. Brez vsacega dvoma je, da imajo zadruge poleg gmotnih gospodarskih namenov tudi socialne in npravne. Zadruga je toplomer kmečkega življenja. Posamezni slučaji, s katerimi se peča, imajo gmoten značaj. Podlaga tem slučajem so pa npravna, duševna in socialna dejstva. Prav pravi župnik Maurer v svojem govoru o rajfajznovkah in o skrbi za ljudski blagor na kmetih, da so naprave v splošni ljudski blagor v rajfajznovkah zeleni listi na Rajfeisnovem drevesu, po katerih se ohrani sveže in zeleno in daje življenje. Če se v zadrugah začne tako delovanje, se pokažejo tudi lepi sadovi: 1. s tem se krepi zlasti vzajemnost, 2. se vzbuja zanimanje za zadružništvo sploh in 3. se s tem dokaže, da zadružništvo ne stoji na kapitalističnem stališču, ki išče samo gmotnega dobička, marveč na višjem npravnem stališču.

Za naše razmere opozarjamo zlasti na dve reči, ki glasno kličeta na delo v omejenem smislu. Prvič se kaže pri nas nujna potreba, da bolj skrbimo za ženstvo na kmetih v vseh ozirih, posebno pa za to, da tudi kmečko dekle in kmečko ženo izobrazimo v umnem kmetijstvu. O kakem knjigovodstvu v kmečkem gospodinjstvu sploh govoriti ne moremo in vendar je ta reč neobhodno potrebna, če hočemo, da bodo kmečke gospodinje razumno izvrševale svojo težko nalogo. Naše dežele so prav posebno izseljeniške dežele. Veliko posestev je prepuščeno ženam, da jih obdelujejo kakor morejo. Ali ni v teh razmerah skrb za kmetijsko vzgojo žensk naravnost naša sveta naloga? Na Kranjskem se je pač po delovanju deželnega odbora v tem oziru začela

svitati lepša doba. Toda mi moramo misliti tudi na Koroško, Štajersko, Istro in Dalmacijo, kjer od deželnih zastopov še dolgo ni nič pričakovati v tem oziru. Zato bi bilo ravno zadružništvo poklicano, da tukaj poseže vmes.

Drugič splošno, v Avstriji pa v zelo veliki meri tudi pri nas med našim narodom kažejo številke zadnjega štetja, da je za zdravje na kmetih zelo slabo preskrbljeno. Rojenih je v Avstriji sorazmerno mnogo. V zadnjem desetletju jih je v Avstriji rojenih 36·3%. Če štejemo še Ogrsko in Bosno, kjer je posebno veliko rojenih, dobimo 37·03%. V tem oziru imajo izmed evropskih držav več samo Srbija 42·2, Romunija 43—, Bolgarija 44·6%. Drugod je povsod manj rojenih, kakor pri nas; tako na Nemškem 35·6%, na Laškem 33·4%, v Švici 28·7%, na Angleškem 28·1%, na Francoskem 21%. Če pa temu primerjamo število umrlih, je pa naša država precej za drugimi državami. V zadnjem desetletju jih je umrlo 24·4%. Višjo umrljivost imajo v Evropi samo tele države: Španija 25·9%, Srbija 25·7%, Belgija 24·4%, Romanija 28·4%. — Velike države so pa vse na boljšem, nego mi: Nemčija 20·2%, Švica 17·9%, Angleška 16·4%, Švedska 15·4%, Norvegija 14·7% (tukaj se gotovo pozna velika treznost, ki vlada v teh državah), Danska 15·2%, Nizozemska 16·6%, Belgija 17·7%, Francoska 20%, Italija 22·3%. Zakaj je naša država na slabšem? Odgovorimo jasno: zato ker pri nas preveč otrok umrje v zgodnji mladosti. Za dojenčke se premalo skrbi, premalo tudi, da se odstranijo ali zajeze otročičem nevarne nalezljive bolezni kakor n. pr. difterija in škrlatica. Tukaj je na vsak način treba modrega smotrenega dela, da se rešijo za dom in narod tisti, katere sedaj samo vsled premajhne skrbnosti, prepozne pomoči in prevelike nemarnosti smrt prezgodaj ugrabi.

Zgledi.

Kako naj zadružništvo poseže vmes v delovanje, katero služi opisanim namenom, najbolje izpričamo, če si ogledamo načela in zgleda,

po katerih delajo drugod. Župnik Sell iz Stepenshausena na Nemškem je l. 1907. pri nemškem združnem shodu postavil ta-le načela: Zadruga naj pri svojem delovanju na tem polju najprej skrbe, da ne bodo na noben način motile dosedanjega delovanja raznih društev krščanske ljubezni (n. pr. Vincencijeve družbe, tretjega reda itd.), ali države, dežele in občine. Posežejo naj tam vmes, kjer nikogar ni, da bi to storil. Če morejo po svojem delovanju dobiti druge, da stopijo na plan, temboljše. Sposobne so pa po njegovem mnenju zadruga iz treh razlogov: 1. Imajo denar. 2. V zadrukah so združene vse duševne moči za splošni blagor vnetih ljudi. V tem oziru ima Sell prav. Če hočemo dobiti na kmetih ljudi, ki imajo smisel za splošni blagor, se moramo najprej oglasiti pri rajfajznovki in pri drugih zadrukah. 3. V zadrukah vlada splošno smisel za vzajemno delovanje. Duh vzajemnosti se goji v zadrukah in zato so zadruga sposobne, da tega duha uporabijo tudi za javni blagor kmečkega ljudstva tembolj, ker so že zadruga same na sebi take naprave. Posebej priporoča Sell, naj zadruga poskrbe za bolniško postrežbo na kmetih, naj podpirajo skrb za zdrava stanovanja, zidanje hišic za delavstvo, varstvo majhnih otrok čez dan, ko matere ne morejo skrbeti za nje, vzgojo in izobrazbo mladine, zlasti s skioptičnimi slikami in z gledališkimi predstavami. Konečno pa priporoča prav posebno, naj se pri rajfajznovkah osnujejo blagajne za slučaj smrti. Ta naprava je pri nas še malo znana. Ker se tudi vsled davčnih zakonov težko izpelje, naj zadostuje to-le kratko pojasnilo: Rajfajznovke določijo iz svojega premoženja neko svoto, katero iz čistega dobička vsako leto pomnože zato, da se iz nje ostalim po umrlih članih združniških dotične rajfajznovke da neka podpora. Navadno znaša podpora v tem slučaju po 40 mark. Pri nekaterih rajfajznovkah so se pa ustanovile pravilne po zavarovalno tehničnih načelih urejene zavarovalnice, v katere člani, ki se jim pridružijo, sami plačujejo določeno zava-

rovalnino in s tem zagotove svojim ostalim po svoji smrti primerno svoto. Rajfajznovke pospešujejo te ustanove s tem, da vodijo vsa pisarniška opravila zastonj in da v ustanovni zaklad prispevajo iz svojega premoženja.

V „Deutsche landwirtschaftliche Genossenschaftspresse“ 1907, št. III. čitamo, kako je delovala zadruga v Friesdorfu blizu Bonna: Tovarnar v vasi je dal na razpolago hišo, v kateri sestre redovnice oskrbujejo majhne otroke kmečkih mater in delavk čez dan. Rajfajznovka prispeva letnih 300 mark. Sestre strežejo tudi bolnikom po hišah, in kjer je mati bolna, opravljajo za njo gospodinjska dela. Poleg tega imajo šole za ročna dela za odrasla dekleta. Za blagajno, iz katere se izplačujejo podpore za slučaj smrti, daje rajfajznovka 500 mark na leto. Člani vanjo nič ne plačujejo. Rajfajznovka skrbi za to, da morejo kmetje dobiti zastonj pravni pouk. Za bolniško preskrbo je kupila rajfajznovka razne reči: banje za kopanje, razne stvari, ki se potrebujejo za porodnice itd. To daje na razpolago ljudstvu. Ustanovila je preskuševališča za semena. V svojih prostorih je uredila čitalnico za svoje člane.

Bulgarska združna banka, ki vodi bulgarsko združništvo, ima poseben oddelek za zavarovanje proti toči. Iz raznih krajev in tudi pri nas vemo, kako se rajfajznovke bojujejo proti temu, da bi se kmečka posestva preveč ne razkosala. Mnoge zadruga na Nemškem podpirajo pri mladini telovadbo. Društveni domovi bi se navadno ne mogli postaviti, ako bi vmes ne posegla rajfajznovka. Zelo dobra naprava pri raznih mlekarnah je z mlekarno združena ljudska kopel. Dobra mlekarna mora imeti vodo napeljano. Radi tega s primerno majhnimi stroški lahko preskrbi ljudstvu priložnost za kopanje. Pri tej priliki omenjamo, da bi mlekarne morale na vso moč skrbeti za to, da zadoste najprej potrebam domačega kraja. Mleko bi moralo biti domačinom na razpolago. V boju proti pijančevanju bi pivnice, v katerih bi se

lahko dobilo raznovrstno mleko, brez vsakega dvoma zelo dobro uplivale.

Po raznih krajih imamo zadruge, ki goje gozdarstvo, sadjarstvo, uporabo sadja, prodajo in uporabo raznovrstnih jagod in gob, vrtnarstvo, zelenjadarstvo in ribarstvo. Župnik Müller iz Dütlenheima v Alzaciji kupuje po rajfajznovki drva za zadružnike. Domača obrt bi bila marsikje propadla, ako bi ne poseglo vmes zadružništvo. Pri nas omenjamo v tem oziru sitarijo v Stražišču in sodarstvo na Češnjici. Lan že izginja z našega polja in ž njim tudi platno iz shramb naših gospodinj. Zadružništvo bo moralo tukaj poseči vmes, da bi se ta za zdravje in za domače življenje na kmetih tako potrebna reč zopet oživila. Srbska zadružna zveza je lanskega leta priredila tri tečaje po 15 dni, pri katerih se je 74 kmečkih fantov učilo izdelovati razna orodja, ki se rabi v kmečkem gospodarstvu in gospodinjstvu. Včasih so znali na kmetih vse to, kar so potrebovali, sami narediti. Danes tega ni več. Gotovo bi v javni blagor mnogo pripomoglo, če bi se znanje v tem oziru zopet razširilo. Velikega pomena so razne električne strojne zadruge, dalje zadruge, ki skrbе za notranje naseljevanje, ki velika posestva, ko so naprodaj, kupijo in potem brez oderuškega dobička razdele v manjša posestva in jih prodajo kmečkim mladeničem in možem. Seveda zadruge tukaj ne morejo dovršiti vsega, ker jim je nemogoče, da bi svoj denar za dolgo vrsto let imele vloženi v takih domovih. Tu mora vmes poseči dežela in država z ustanovitvijo deželnih bank in s tem, da se s posebnimi zakoni o rentnih domovih olajša nakupovanje posestev in s tem notranje naseljevanje. Marsikje imajo rajfajznovke tudi uvedeno posredovanje za delo. Posli, ki nimajo dela, se oglašajo pri rajfajznovki, in gospodarji, ki pozvedujejo, izvedo tam za nje.

Veliko dobrega naredijo tudi zadružna razsodišča. V kranjski deželi imamo pri občinah na podlagi posebnega zakona ustanovljene urade, pri katerih se mirnim potom lahko rešijo manjši

prepiri. Zadružno razsodišče pa seveda, če sta oba dela zadovoljna, posluje lahko tudi v važnejših slučajih. Z Nemškega imamo poročila, ki nam kažejo, kako se po tej poti prepiri, v katerih se je šlo za precejšno vrednost, in za katere bi bile pravde stale ogromno denarja, mirno rešujejo.

Lep zgled, kako naj zadružništvo deluje za javni blagor na kmetih, nam daje tudi kmetijska osrednja zadruga bavarskega kmečkega društva za nakup in prodajo v Reznu pod vodstvom predsednika dr. Heima. Poleg drugih koristnih naprav vzdržuje ta zadruga šolo za kmečke mladeniče, ki so že doslužili vojake, ali ki so že polnoletni. Od l. 1907. deluje ta šola. Gojencev je povprek krog 100, ki dobe zastoj stanovanje, zajtrk in poduk. V ti šoli se uče vsega, kar potrebujejo za svoje prihodnje delovanje, in sicer ne samo kmetijske stvari, marveč tudi poznanje raznih postav, knjigovodstvo, nauk o poljedelskih strojih in druge podobne predmete. Poleg tega ima ta zadruga s kongregacijo hčera najsv. Odrešenika v Würzburgu pogodbo, po kateri sestre iz te kongregacije po raznih krajih na Bavarskem napravljajo šestmesečne gospodinjske tečaje, ki imajo zelo mnogo lepих uspehov.

Sklep.

Naša razprava ima namen vzbuditi zanimanje za smotreno, natančno začrtano delo v blagor kmečkega stanu. Mnogo se pri nas v tem oziru že stori. Treba pa je na vsak način, da se to delovanje še bolj razširi in poglobi. Zadružništvo je gotovo poleg cerkve in javnih oblasti poklicano, da stopi na plan in se loti z vso vnemo tega dela, ki edino more zajeziti izseljevanje s kmetov. Ne smemo pa prezreti, da so naše postave, kakor smo že nekoliko omenili, uspešnemu zadružnemu delovanju v tem oziru nasprotne. Na Nemškem smejo rajfajznovke del svojega čistega dobička in tudi svojega razpoložljivega zaklada dati v dobre namene. Pri nas pa zakon zahteva, da mora iti ves čisti dobiček pri rajfajznovkah

v rezervni zaklad. Nekaj se pač lahko vkljub temu stori, ker ni prepovedano, da bi se iz tekočih dohodkov ne smelo ničesar dati v splošno koristne namene. Iz združenega stališča se mora seveda z vso strogostjo in resnostjo delati na to, da se pri zadrukah, kolikor je sploh mogoče, zviša in okrepi rezervni zaklad. Toda na drugi strani je pa tudi gotovo res, da se ne smejo vse težave naložiti sedanjemu in vse ugodnosti pustiti prihodnjemu rodu. Večkrat se z majhnimi sredstvi da mnogo doseči. Pametno, za združništvo in za ljudski blagor vneto združno vodstvo bo tudi v sedanjih razmerah moglo pri nas uspešno poseči v delo za javni blagor in za gojitev domačega duha na kmetih.

Dr. Krek.

O pobotnicah.

Pobotnica je pismeno potrdilo upnikovo, da je dolжник izpolnil svojo dolžnost. § 1425 obč. zakonika določa, da je vračevalec vselej opravičen zahtevati od prejemnika pobotnico, to je pismeno potrdilo o izpolnitvi svoje dolžnosti. V vsaki pobotnici mora biti navedeno ime dolžnika in upnika, kraj, čas in predmet plačanega dolga in za potrdilo resničnosti navedenih podatkov tudi lastnoročni podpis upnika ali njegovega pooblaščenca. Po § 1427 obč. zak. vtemeljuje vsaka izdana pobotnica za plačano glavnico slutnjo, da so tudi njene obresti poravnane. Če je dolжник pri najetju posojila dal upniku zadolžnico, jo je ta po § 1428 obč. zak. dolžan pri plačilu dolga dati dolžniku nazaj.

Pobotnica za povrnitev poznejšega dolga po § 1429 obč. zak. ne dokazuje, da so tudi starejši dolgovi plačani; izvzeti so tudi dolgovi, ki se plačujejo stalno v gotovih obrokih (dohodki od premoženja, rente, najemnine, obresti, užitek); pri teh dokazuje pobotnica za plačani zadnji obrok, da so tudi prejšnji plačani. Tudi pri trgovcih in obrtnikih, ki s svojimi odjemalci navadno obračunajo v

gotovih rokih, velja po § 1430 obč. zakona pobotnica za plačilo zadnjega obračuna kot slutnja, da so tudi prejšnji obračuni plačani. Stroške za pisanje in kolkovanje pobotnice trpi po zakonu — če ni drugače določeno v pogodbi — upnik kot izdajatelj listine. Vsaka pravna pogodba je podvržena pristojbinskemu davku, zato morajo biti tudi zadolžnice in pobotnice kolkovane po drugi lestvici. Toda samo delna odplačila glavnice dolga niso podvržena kolkovni pristojbini, ker je vsaka taka pobotnica samo začasno potrdilo, ki je podvrženo pristojbini pri pobotnici za cel dolg. Kar se tiče zadrug, se ta načela najbolj jasno kažejo v § 8. zakona od dne 21. maja 1873, št. 87 drž. zak., ki določa: »Zadruga v prospeh obrti in gospodarstva, ki se pečajo s kreditnimi operacijami, so oproščene kolkov od listin, ki jih izdajajo samo radi izvršenih manipulacij strankam ali stranke njim, razen temeljnih listin o pravnih pogodbah, ki so jih zadruga sklenile. V ta namen se morajo formulari teh listin, predno se uvedejo, ali predno se izpremene, predložiti finančni upravi, da jih pregleda in to njihovo lastnost prizna.« Še bolj jasno govori odstavek 1. zakona od dne 11. februarja 1897, št. 57. drž. zak. »Vložne knjižice, ki se izdajajo vlagateljem v potrdilo prejetih ali izplačanih hranilnih vlog ali izplačanih ali h kapitalu prišteti obresti, niso podvržene pristojbinam. Pristojbine prosta so tudi potrdila proizvodnih in gospodarskih zadrug in gospodarskih posojilnic z omejenim delokrogom na gotove določene kraje o obrestih ali vplačilih na dolžne svote, ki se zapisujejo v vpisovalne knjižice dolžnikov.

Pobotnica, s katero član potrjuje povrnitev vplačanega deleža ali obresti deleževih kot del doseženega čistega dobička, ni podvržena kolku, ker se pristojbine po § 3. zakona od dne 21. maja 1873 št. 87 drž. zak. plačujejo po lestvici I. naravnost in in neposredno. Ravno tako ni podvrženo kolku potrdilo, kadar vlagatelj potrjuje po-

vrnitev vplačane vloge ali obresti od svojih vlog, ker so izdane vložne knjižice, vloge in izplačila, kakor tudi obresti, v njih zapisane, po zakonu od dne 11. februarja 1897, št. 57 drž. zak. proste kolka in se smatrajo potrdila na navadne blagajniške beležke. Takisto in iz istega vzroka so brez kolka pobotnice, ki z njimi imejitelj tekočega računa potrjuje vrnjene vloge ali obresti iz tekočega računa, tudi če se zapiski o tem delajo v posebno knjižico.

Dalje so brez kolka potrdila dolžnikov o prejemu posojene svote, kadar je že v dolžnem pismu potrjen prejem svote dovoljenega posojila. Kolka prosta so potrdila pri zadrugah, ki so jim bile dovoljene pristojbinske olajšave, pobotnice, ki jih izda imejitelj aktivnega računa dovoljenega mu od zadruge o svotah, dovoljenih ali izplačanih na tekoči račun.

Končno so kolka proste vse pobotnice za manj kot 4 K po tar. toč. 48 n. prist. zak. Vsa ostala potrdila — ravnatako kot pobotnice — se morajo kolkovati po drugi lestvici.

Uporaba elektrike.

Velik je napredek v elektriki. V gospodarstvu, v kmetijstvu, obrtu, industriji, povsod se kaže velika korist elektrike. Bližamo se vedno bolj času, ko bo naša dežela preprežena z električnimi žicami. Gotovo je, da bo elektrika povzdignila blagostanje dežele. Naši kmečki domovi bodo razsvetljeni z električno lučjo, kmet bo za svoje stroje rabil električno moč, ravno tako obrtnik in industrijec. Zato je prav, da tudi Narodni Gospodar kakšno reče o elektriki.

1. Kaj je elektrika.

Elektrika je bržkone snov, tako fino razdeljena, da lahko s silno hitrostjo prodre razne predmete n. pr. bakreno žico. Električni

tok nastane v dinamostroju in se napelje po žicah v žarnice ali v motorje. V žarničinih nitih se stavi toku odpor, ki ga mora tok premagati. Vsled tega zgubi tok na svoji moči in niti postanejo žareče. Po drugi žici se tok vrne nazaj v dinamostroj, kjer se po indukciji napoji z novim življenjem in novimi močmi.

Prav isto se dogaja pri razsvetljavi z obločnicami, pri kuhanju z električnim tokom i. t. d.

Kako spravi električni tok motor v tek?

Vsak elektromotor ima po dvoje elektromagnetov, eden je pritrjen, drugi pa se da vrteti (kotvica).

Ako teče električni tok po ovojih obeh elektromagnetov, postaneta oba magnetična in pod vplivom magnetičnih sil se vrti en elektromagnet (kotvica).

2. Kako se elektrika meri.

Imamo različne mere, s katerimi stvari merimo n. pr. metre, litre, mernike itd.

Toda s temi merili ne moremo meriti elektrike, pač pa imamo za elektriko posebna zelo natančna merila, in sicer Wattovo uro.

Velikost električnega toka je odvisna od napetosti, ki jo ima tok, in od odpornosti, ki jo stavijo telesa, skozi katera hoče elektrika prodreti. Merilo za napetost toka se imenuje volt, za odpornost pa om, enota za jakost toka se zove amper. en amper je jakost onega toka, ki teče skozi prevodnik, ki ima odpornosti en om, ako znaša napetost na obeh konceh prevodnika po en volt.

Dinamostroji ali generatorji so stroji, ki proizvajajo elektriko. Električno delovanje, n. pr. kakega generatorja, se izraža v vatih. Pri enakem toku je vat enak voltu krat amper (vat = volt $\times$ amper). 1000 vatov je kilovat. Električno delo se izračuna iz produkta vatov in časa, v katerem se delo izvrši, in se meri z vatnimi, oziroma kilovatnimi urami.

Za merjenje elektrike služijo posebni električni števcji, ki natančno kažejo, koliko se je elektrike porabilo.

3. Nevarnosti električnega toka.

Vsled napeljave električnih žic po poslopih se ni bati ognja, ker so dobro ovite. Veliko manj požarov se zgodi v krajih, kjer rabijo električni tok za razsvetljavo ali gonilno moč.

Nekateri mislijo, da rajši trešči v hiše, kjer so napeljane električne žice. Toda silno redkokaterikrat se pripeti, da bi strela udarila v take hiše. Ravno nasprotno, električna napeljava vpliva na zračno elektriko, da se razdeli in razprši. Razen tega imajo pri električnih napravah posebna varovala proti streli.

4. Električna razsvetljava.

Prednosti električne razsvetljave pred vsako drugo so velike. Nevarnosti ni nikake, kakor pri petrolejski ali kaki drugi luči, ko se mnogokrat pripeti kaka nesreča. Električna luč je zelo snažna, dočim je nesnage več ali manj pri raznih drugih lučih. Električna luč je vedno na razpolago, prižge jo lahko vsak otrok, dočim ko je pri drugih lučih več ali manj sitnosti. Električna luč je zdrava, zrak se ne pokvari; pri drugih lučih se pa razvija ogljikova kislina, širi se velika vročina.

Električna luč se da bolj ali manj svitlo napraviti. Razen tega je električna razsvetljava zelo po ceni, in sicer je tridesetkrat cenejša, kakor razsvetljava s stearin svečami, še enkrat cenejša, kakor razsvetljava s petrolejem.

5. Elektromotor je najboljši gonilni stroj.

Elektromotor se da lepo regulirati. Zato odpadejo razni jermeni, ki so pri drugih motorjih potrebni. Povsod se da prenesti brez velikih sitnosti, v obrat se spravi silno lahko. Elektromotor se ne pokvari z obtežitvijo, ker se proti temu lahko zavaruje. Za nekaj časa vsak elektromotor prenese zdatno preobtežitev.

Elektromotor je zelo enostaven. Premakljiva je na motorju samo kotvica. Ni ga treba narazen jemati in snažiti, samo zunaj se od časa do časa obriše. Radi svoje male teže se lahko tja prenese, kjer se rabi; je popolnoma pred ognjem varen. Kadar deluje, se posamezni deli nič ne omajejo. Vsled tega se ne trese in ne dela šuma. Potrebuje zelo malo prostora. Elektromotor za 5 konjskih sil potrebuje pol m², medtem ko bi kak drug motor rabil najmanj 2 m². Vsled tega se elektromotor lahko montira na tla, na steno ali na strop. Elektromotor lahko vsak delavec oskrbuje. Drugega se ne zahteva, kakor da se tok sklene ali prekine in da se nekako v vsakih treh tednih nalije novega olja v mazalnike. Elektromotorji porabijo le toliko električnega toka, kolikor ga obtežitev zahteva.

Noben drug motor nima toliko ugodnosti in prednosti kakor elektromotor. Kar se tiče nakupne cene, so elektromotorji cenejši, kakor drugi motorji. Tako n. pr. stane bencinski motor za 3 konjske sile do 1600 K, dočim stane elektromotor za 3 konjske sile le 450—550 K. Letno obratovanje elektromotorja je do 25% cenejše, kakor pri bencinskem motorju.

6. Kuhanje z elektriko, električne peči.

Kuhanje z elektriko ima mnogo prednosti pred kuhanjem s plinom, z drvmi ali premogom. Kuhanje z elektriko izključuje vsako nevarnost ognja, ni nikakega dima, ni saj, ni slabega zraka. Zelo pripravno je z elektriko kuhati. Lonec lahko v rokah držiš, a voda v njem vre. Električna kuhinja potrebuje malo prostora in je lahko zelo snažna.

Male stvari, kakor čaj itd. v samovarju lahko kar v sobi skuhaš s tem, da se tok od razsvetljave porabi. — Istotako se porabi električni tok za likalnike, za prižigalnike cigar itd.

Prav tako se lahko porabi električni tok za razgrevanje sob. Električne peči zavzemajo

zelo malo prostora. Ni nikake nevarnosti za ogenj, zrak se ne pokvari. Električna peč se lepo regulira, kolikor se toplote rabi.

(Dalje prihodnjič.)

A. M.

Zadružni pregled.

Sanacija zadružnih zvez v Bukovini. V Bukovini so prišle vse tri zveze kmetijskih zadrug, rusinska, romunska in nemška na rob propada. Celi deželi je pretel gospodarski polom. Zato je deželni zbor sklenil, da se določi 5 milijonov za sanacijo teh zvez. Pri bukovinski deželni banki se je ustanovil poseben zadružni oddelek, ki bo vodil celo akeijo. Ta sklep je rešil Bukovino velikanske katastrofe, ki bi bila jako neugodno vplivala tudi na zadružništvo po vseh drugih deželah naše mornarhije.

Kako so prišle zadružne zveze v tak težek položaj? Zato, ker se niso držale izkazanih zadružnih načel, zlasti ker so se bavile s špekulacijo. Gotovo ne bi bilo prišlo tako daleč, če bi se bile zveze podvrgele takoj od začetka strokovnjaški reviziji. Tudi politika je slabo vplivala. Zmota in krivica pa je, če se vsled teh nesrečnih dogodkov skuša sumničiti in črniti zadružništvo sploh. Nesreča v Bukovini je spet jasno pokazala, kako žalostne posledice utegne imeti napačno poslovanje in slabo vodstvo pri zadrugah in zadružnih zvezah, in kolikega pomena je stalna, stroga, strokovnjaška kontrola. Ta koristni nauk bo zdravo kmetijsko zadružništvo v Avstriji varoval v bodoče velikih nesreč.

Zadružništvo na Avstrijskem po narodnostih je močno v sledečem razmerju: Največje število zadrug imajo Nemci 6292 (35·4%), za njimi takoj Čehi 5026 (28·2%); na Češkem samem je 3278 čeških zadrug proti 1396 nemškim; potem Poljaki z 2655 zadrugami (14·8%), Rusini z 1370 (7·6%), Slovenci z 940 (5·2%), Italijani z 858 (4·8%), Hrvatje in Srbi z 480 (2·6%) in končno Romuni z 220 (1·2%) zadrugami.

Pri zapuščinah mora zapuščinsko sodišče po § 98. ces. patenta z dne 9. avg. 1854 št. 208 drž. zakonika dognati popolno jasnost o stanju zapuščenega imetja s pripomočki, ki so pri roki, z zaslišanjem dedičev, sorodnikov in drugimi vspešnimi sredstvi in sodišče ima uradno dolžnost preiskati vse okoliščine in razmere, ki morejo imeti vpliv na zapuščeno premoženje. Iz te postavne določbe izvira pravica in dolžnost sodišča, da zahteva

poročilo od hranilnice, če ni morda vloge, ki bi spadala k zapuščini. In pravici sodišču, zahtevati tako poročilo, odgovarja dolžnost vprašane hranilnice, podati zahtevano poročilo. Samo zakonita določba bi mogla oprostiti zadrugo dolžnosti, odgovoriti na tako vprašanje, nikoli pa ne določba poslovnega reda, ki ne more spreminjati veljavne postave. Za zadrugo ne nastane iz tega poročila nobeno drugo jamstvo, kot jamstvo za resničnost podanega poročila, dalje autoriteta sodišča izključuje vsako zlorabo podanega poročila in naposled lastniki dotičnih hranilničnih knjžic, za katere se gre, niso nikakor omejeni v prostem razpolaganju z vlogami.

Kreditne zadruge v Ameriki. V Zjedinjenih državah severnoameriških skušajo v novejšem času uvesti v kmetijstvu kreditne zadruge po evropskem vzgledu. Amerikanski poslanik v Parizu je šel nalašč domov, da je dne 7. decembra preteklega leta poročal o organizaciji kreditnih razmer v Evropi na sestanku guvernerjev raznih zveznih držav, ki ga je bil sklical prejšnji predsednik Taft. Izjavil je ob tej priliki, da evropski hipotečni kreditni zavodi niso pripravi za ameriške razmere, pač pa bi se mogla s pridom uporabiti evropska zadruga za osebni kredit taka kakor je. Potrebo zadružne kreditne organizacije je povdarjala že prva poslanica bivšega predsednika Tafta, ki jo je bil razposlal guvernerjem. Vlada države Wisconsin se je dalj časa bavila s tem predmetom o katerem je pred kratkim izdala spomenico, v kateri se opozarja na važnost zadružne organizacije. Ta država je pred vsem kmetijska in ima več organizacij, ki sicer ne odgovarjajo povsem zadrugam, ki pa so vendar nekak začetek in poizkus delati z združenimi močmi za skupne cilje. Zlasti zavarovanje je močno urejeno v tej obliki. Na univerzi Madison v tej državi deluje profesor Ely, ki je dober in temeljit poznavalec zadružništva. Ravno ko se je poslanska zbornica posvetovala, kaj bi ukrenila v prilog zadružništva, se je ondi slučajno mudil sir Horace Plunkett, prvi organizator irskih kmetijskih zadrug. Obe zbornici sta ga naprosili da bi prisostvoval skupni seji obeh zbornic in narodne zastopnike poučil o kmetijskem zadružništvu. Njegovemu predavanju so vsi navzoči pazno sledili, dobro vedoč, da gre za važno stvar. Uspeh ni izostal: država Wisconsin je izdala poseben zadružni zakon, prvi v Uniji, ki sicer ni kaj posebnega, in zlasti ne odgovarja potrebam kreditnih zadrug — ali začetek je s tem storjen. Ravno po kreditnih zadrugah pa se čuti v tej državi kakor tudi

drugod največja potreba. Na zgoraj omenjenem posvetu guvernerjev je predsednik to potrebo posebno poudarjal in priporočal, da se sklene nekaj enotnega, kar naj se uporablja v vseh državah. Zbrani guvernerji so izproženo vprašanje smatrali kot velepomembno, nakar je bil izvoljen poseben odbor desetih guvernerjev, ki se ima posvetovati o primernih ukrepih in ima zlasti glede enotnih načel v zakonodaji staviti svoje nasvete.

Tudi v južnih državah se opaža precejšnje zanimanje za kreditne zadrage. Na nekem zborovanju trgovcev se je sklenilo, da ima poseben odbor odpotovati v Evropo in se na lieu mesta prepričati, kako delujejo kreditne zadrage. Predsednik Taft in drugi veljavni možje so se izrekli, da je tudi za ameriške razmere na deželi najbolj pripraven Rajfajznov ustroj kreditne zadrage.

Gospodarske drobtine.

Vloge v hranilnicah in bankah. Po ravnokar izdanem „Kompasu za l. 1913“ je znašal prirastek vlog v hranilnicah avstrijskih dežel v letu 1911 285 mil. kron, v letu 1910 305 mil. kron in v letu 1909 123 mil. kron. Ker znašajo vloge hranilnic nad 6 milijard kron, je znašal od odštetja kapitaliziranih obresti resnični prirastek samo pičel milijon kron. Zanimivo je kako hitro rasejo vloge na knjižice v bankah. Znašale so koncem l. 1908 K 663 mil., koncem l. 1909 K 779 mil., koncem l. 1910 K 922 mil. in koncem l. 1911 K 1087 mil.

Živinoreja pri nas in drugod. Po zadnjih številih priobčujemo nastopne številke:

	Število prebivalstva:	Število krav in telic:		prašiči:
Angleška	45,365.000	2,825.000	1. 1911	4,220.000
Danska	2,726.000	1,281.000	1. 1909	1,476.822
Francoska	39,276.000	7,538.000	1. 1909	7,305.850
Nemška	64,926.000	10,066.000	1. 1907	22,146.000
Holandska	5,911.000	1,068.000	1. 1911	1,259.844
Švedska	5,476.000	1,847.000	1. 1909	—
Avstrija	28,572.000	6,044.000	1. 1911	6,432.080

Ena krava ali telica pride na Angleškem na 16 oseb, na Danskem na 2·1, na Francoskem na 5, na Nemškem na 5·9, na Holandskem na 5·5, na Švedskem na 2·9 in v Avstriji na 4·7 oseb. Mimorede naj omenjam, da pride na Kranjskem 1 krava ali telica na 4·3 oseb. Pomisliti moramo pa, da so planinski kraji izredno ugodni za živinorejo in da je pač čudno, da nas Švedska in Danica za toliko prekosisita.

S prašiči je tako-le: en prašič pride na Angleškem na 10·6 oseb, na Danskem na 1·8, na Francoskem na 5·3, na Nemškem na 2·9, na Holandskem na 4·7 in v Avstriji na 4·4; na Kranjskem na 2·8 oseb. Tukaj nas splošno prekosi Nemčija in Danica. Dansko živinorejsko združništvo se v teh številkah najlepše kaže. Tudi na Nemškem je brez vsacega dvoma razvito združništvo mnogo pripomoglo, da je prašičoreja tako silno napredovala. Štetve prašičev so večinoma iz l. 1911, naša iz l. 1910. Angleška je zato najslabša, ker nima nobenega samostojnega kmečkenga stanu, ampak samo najemnike, ki se seveda ne brigajo za to, da bi zemljo tako izrabili, kakor bi jo lahko. Naš list bo razmere po posameznih okrajih, kjer prebivajo Slovenci in Hrvatje po zadnji štetvi še posebej opisal. Že danes opozarjamo na to važno študijo svoje bralce; obenem pa priporočamo, naj se taki splošno važni članki našega lista razširijo med ljudstvom zlasti po primernih predavanjih.

Dohodki užitnega davka za l. 1911. Skupni dohodki so znašali v naši državi v omenjeni panogi 445·71 milijonov kron. Po odbitju nekaterih stroškov ostane državi čistega 423·99 milijonov kron. Z ozirom na leto 1910 je v letu 1911 prinesel užitninski davek več kakih 30 milijonov kron. Na Primorskem je znašal ta davek v omenjenem letu 5·66 milijonov kron, največ pa na Češkem, to je 151 milijonov kron. Ogromna svota pride na žganje in sicer 112 milijonov kron. Na pivo pride komaj 13 milijonov kron. Na meso pride tega davka 18 milijonov kron, največ pa na sladkor, to je 172 milijonov kron. Toda žganje in pivo skupaj požreta pa vendar celih 200 milijonov kron.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Žičah,

registrirane zadrage z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil na belo nedeljo, dne 30. marca 1913 ob 3. uri popoldne v posojilniški uradnici v Žičah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1912.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov. Načelstvo.

Redni občni zbor zadrušnikov

Ljudske hranilnice in posojilnice v Trstu,

registr. zadruga z neomejeno zavezo,
se sklicuje na dan 13. aprila 1913 ob 9. in pol uri
dopoldne v prostore hiše št. 5, v ulici Risorta v Trstu.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Poročilo in sklepanje o potrditvi računskega zaključka za leto 1912.
5. Čitanje revizijskega poročila in poročilo nadzorstva k temu.

6. Poročilo o nakupu hiše.
7. Volitve: a) 3 članov načelstva in
b) 2 članov nadzorstva.
8. Raznoterosti.

Če ta občni zbor ob 9. in pol uri ne bi bil sklepčen, se v smislu § 32. zadr. prav. vrši pol ure pozneje drug občni zbor ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih zadrušnikov.

Vabilo na III. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Jelšanah,

reg. zadr. z neom. zavezo,
ki se bo vršil dne 6. aprila 1913 ob 11. uri po drugi sv. maši
v Društvenem domu v Jelšanah.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1912.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice za slov. graški okraj v Št. Ilju pod Turjakom,

registr. zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo, dne 30. sušca 1913 ob 3. uri pop.
v uradnem prostoru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Posvetovanje o nakupu lastne hiše.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Gospodarsko pospeševalne zadruge združenih čevljarjev v Žireh,

registr. zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 6. aprila 1913. ob pol 1. uri popoldne
v lastnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
5. Prememba pravil.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Gorjah,

registr. zadruga z neom. zavezo,
ki se vrši v nedeljo, dne 13. aprila 1913 ob 3. uri popoldne
v cerkveni dvorani.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1912.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice pri Sv. Joštu nad Vrhniko,

registr. zadruga z neom. zavezo,
ki se bo vršil dne 6. aprila 1913 ob 2. uri popoldne
v uradni sobi.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Slučajnosti.

Če ob določeni uri ni dovolj udov navzočih, vrši se pol ure pozneje drug občni zbor, ki sklepa pri vsakem številu navzočih udov.

Vabilo na občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice v Mozirju,

registr. zadruga z neom. zavezo,
ki se vrši v nedeljo, dne 30. marea 1913 ob 3. uri popoldne
v zadružni pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
3. Slučajnosti. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Št. Vidu pri Zatičini,

registr. zadruga z neom. zavezo,
ki se vrši 6. aprila 1913 ob 3. uri popoldne v Št. Vidu št. 2.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in računskih pregledovalcev.
3. Potrjenje računa za l. 1912.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Dragatušu,

reg. zadr. z neom. zav.,
ki se bo vršil dne 6. aprila 1913 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1912.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Poročilo o izvršeni reviziji.
8. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na V. redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice na Mirni,

registrirane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 6. aprila 1913 ob 3. uri popoldne v društveni dvorani na Mirni.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1912.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor
Badernskega društva za štednjo i zajmove,

registrirana zadruga na neogr. jamčenje,
ki se bo vršil v nedeljo dne 13. aprila 1913 ob polu 3. uri popoldne v društvenih prostorih v Baderni.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1912.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor
Gospodarskega društva v Baderni,

reg. zadr. z omejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo dne 13. aprila 1913 ob 3. uri popoldne v društvenih prostorih v Baderni.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjenje račun. zaključka za l. 1912.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Dobu,

registrirane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 6. aprila po popoldanski službi božji v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1912.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi občni zbor v navedenem času ne bil sklepčen, bo pol ure pozneje na istem kraju z istim dnevnim redom, drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Posojilnice na Frankolovem p. Vojnik,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo dne 30. marca 1913 ob 3. uri popoldne v svojih prostorih Loka št. 8.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Predložitev in odobrenje računskega zaključka za l. 1912.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Prosti predlogi.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se eno uro kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Živinorejske zadruga na Igu,

reg. zadr. z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 6. aprila 1913 ob 3. uri popoldne v Mežniji.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
5. Slučajnosti.